

Handläggare
Emilia Hammer
018- 727 43 20

Datum
2017-02-22

Diarienummer
2015-003409- PL

Till miljö- och hälsoskyddsnämndens
sammanträde den 1 mars 2017

Yttrande över fördjupad översiktsplan för Södra staden, utställning

Remiss från kommunstyrelsen , dnr. 2012-0452 Remisstid: 3 mars 2017

Förslag till beslut:

Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslås besluta

att överlämna yttrande till kommunstyrelsen enligt ärendets **bilaga 1**

Sammanfattning

I samrådsyttrandet var nämnden mycket positiv till att stadsutvecklingen planeras med det helhetsgrepp som tas i fördjupad översiktsplan för Södra staden.

På utställningshandlingen har nämnden synpunkter på dagvatten, luft och buller. Utöver det bedömer nämnden att de från samrådshandlingen framförda synpunkterna har hanterats på ett bra sätt i utställningshandlingen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att det inte räcker med att planeringen uppfyller miljökvalitetsnormerna utan att miljökvalitetsmålen, främst *Frisk luft* och *God bebyggd miljö*, ska vara styrande för hur Södra staden planeras och utformas.

Nämnden anser att det i genomförandedelen i planhandlingen behöver beskrivas tydligare att det är under den första etappen av utbyggnaden som man behöver åstadkomma en säker dagvattenhantering för att skydda grundvattnet.

Nämnden anser även att de avsnitt som handlar om miljökvalitetsnormer för ytvatten bör uppdateras utifrån de i december 2016 beslutade miljökvalitetsnormerna.

I planhandlingen finns riktlinjer vid utveckling av mark- och vattenområden där bland annat grönstruktur, offentliga miljöer och transportinfrastruktur beskrivs. Nämnden anser att det här även kunde beskrivas ett förhållningssätt mellan gaturummet och bebyggelsen för att förhindra att miljöproblem byggs in i Södra staden i form av luft-och bullerproblematik

Förhållningssättet bör utgå från hur man förhindrar att miljö kvalitetsnormer överskrids och medvetet planerar för en ny stadsdel där miljö kvalitetsmålen för luft och buller uppnås.

Ärendet

Förslaget om en fördjupad översiktsplan för Södra staden är ute på en andra remissrunda, den så kallade utställningen. Utgångspunkten för nämndens yttrande på utställningshandlingen är hur väl de synpunkter som nämnden framförde kring innehållet i samrådsförslaget, hanterats och tillgodosetts.

I samrådsyttrandet var nämnden mycket positiv till att stadsutvecklingen planeras med det helhetsgrepp som tas i den fördjupad översiktsplan för Södra staden. Risker för negativa miljökonsekvenser och utmaningen att nå miljö kvalitetsmålen behöver hanteras oavsett åt vilket håll Uppsala växer. Nämnden ansåg att en så stor förändring som utbyggnaden av Södra staden, kommer innebära många målkonflikter som kan avvägas mot varandra inom ramen för en fördjupad översiktsplan.

Nämnden hade förståelse för att den fördjupade översiktplanen för en ny bro över Fyrisån (2013) inte gick att hantera under FÖP för Södra staden men förutsatte dock att underlaget samordnades, till exempel vad gäller de styrmodeller för ökad kollektivtrafikandel som finns i planen om broförbindelse.

Nämnden framförde att de viktigaste intressena att skydda ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt är grundvattnet och skyddade naturmiljöer. Nämnden påpekade att ett alltför stort ingrepp i något av värdena är irreversibelt.

Grundvatten

Nämnden saknade underlag om risker för grundvattnet och ansåg att den grundvattenutredning som gjorts i programmet för Ulleråker skulle anpassas och användas i det fortsatta arbetet med södra staden.

Till utställningshandlingen finns en underlagsrapport som heter *Sårbarhetsklassning Åsens grundvatten- FÖP Södra staden*. Rapporten delar in Södra staden i sårbarhetsklasser. Områden där infiltrerande grundvatten bedöms avrinna direkt till vattentäktens uttagsområde klassas som stor sårbarhet (S), områden där grundvattnet avrinner mer indirekt klassas som måttligt (M) samt områden där grundvatten avrinner mot åsen men flödet är mycket långsamt och litet klassas som liten sårbarhet(L). Uppsalaåsen i sig självt (d.v.s. där marken utgörs av enbart åsmaterial) klassas som extremt känslig (E)

Utställningshandlingen beskriver att innan planeringen inom Södra staden fortsätter bör kommunen ta fram en mark- och dagvattenplan för hela området. Riskbedömning och strategi för Uppsalaåsen samt en handlingsplan för Fyrisån ska tas fram och utgöra underlag för utvecklingen inom Södra staden.

Miljöförvaltningen anser att riskerna kring Uppsalaåsen och Fyrisån har beskrivits bättre i utställningshandlingen än i samrådshandlingen. Hela planen genomsyras av påminnelser om de förutsättningar som det innebär att bygga i närheten av en så känslig miljö som åsen innebär. Utmaningarna kommer att bli flera. Att ta fram handlingsplaner som är tydliga och lätta att följa i de kommande planeringsstegen och i praktiken när området är färdigbyggt är ett avgörande moment för att säkerställa grundvattnet. Innan de praktiska lösningarna för att uppnå ett fullgott skydd presenteras har nämnden svårt att bedöma riskerna fullt ut.

Förvaltningen anser att det i genomförande delen i planhandlingen bör beskrivas tydligare att det är under etapp 1 som det huvudsakliga arbetet med att bygga ut ett säkert dagvattensystem kommer göras.

Skyddade naturmiljöer

I Södra staden finns idag grönområden med kvaliteter som bedöms mycket värdefulla ur flera aspekter och som i flera fall utgör viktiga platser för stadsnära rekreation och friluftsliv.

När nya områden byggs ut påverkas, och ibland skadas, viktiga naturmiljöer. För att hindra att barriärer bildas mellan värdefulla naturmiljöer redovisar Södra staden hur övergripande grönområden och gröna stråk ska kopplas samman.

Utställningshandlingen beskriver att åsen och årummet liksom stråket längs Gula stigen utgör de viktigaste delarna av stadens övergripande rekreativa och ekologiska landskapssamband. Den analys som gjorts av ekologiska landskapssamband för tall, asp, ädellövträd, sandmiljöer och groddjursmiljöer i staden visar möjligheter som kan tas tillvara i fortsatta planeringsprocesser.

Det pågår ett arbete inom kommunen med att inrätta nya naturreservat och två av dem kommer finnas inom Södra staden; Årike Fyris och Kronparken. Miljöförvaltningen ser mycket positivt på att värdefulla miljöer skyddas när trycket på att exploatera mark för bostäder är stort.

Hållbarhetsbedömning- miljökonsekvensbeskrivning

Till samrådshandlingen fanns en hållbarhetsbedömning som redovisade konsekvenser ur de tre dimensionerna för hållbarhet: social, ekonomisk och ekologisk. I samband med revideringen av planen efter samråd, beslutades att istället göra en konsekvensbeskrivning i form av en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) med avgränsning enligt MB 6 kap.

Nämnden framförde till samrådet att Ulleråker inte skulle ingå i nollalternativet när konsekvenser redovisas. Den tänkta exploateringen av Ulleråker är en så stor del av södra staden och ligger ur grundvattenskyddssynpunkt mest känsligt till att nämnden ansåg att det inte gav en rättvisande bild av nollalternativets påverkan på grundvatten och dricksvattenförsörjning. I utställningshandlingen har Ulleråker tagits bort ur nollalternativet som nu enbart utgår från de antagna planerna vid Rosendal, Polacksbacken och Bäcklösa södra. Nollalternativet ger nu en mer rättvis bild anser miljöförvaltningen.

Nämnden ansåg att hållbarhetsbedömningen redovisade bra förslag till åtgärder för flera miljöaspekter, bland annat ljudmiljö och luftkvalitet. För att säkra en helhetssyn ansåg nämnden att en ny riktlinje bör finnas i planhandlingen, som beskriver hur förslagen ska beaktas i kommande detaljplaner. Det är något som fortfarande saknas i planhandlingen. I den till utställningshandlingen aktuella MKB anges att det finns risk för överskridande av miljökvalitetsnormer för NO₂ och PM₁₀ om tät bebyggelse planeras nära inpå Dag Hammarskjöldsväg. Tät bebyggelse utmed trafikerade vägar minskar luftcirkulationen längs med vägen. MBK beskriver att det kan förhindras med en medveten utformning av bebyggelsen. Generellt föreslagna åtgärder är att inte placera bostäder på båda sidorna och i nära anslutning till de större trafikerade vägarna (främst Dag Hammarskjöldsväg och Vårdsätravägen/Kungsängsleden). Möjliga åtgärder kan t.ex. vara hastighetsbegränsningar, avsmalning av körbanor, trädplanteringar utmed vägar med hög trafik. Åtgärder som syftar till att minska luftutsläppen medverkar ofta även till en bättre bullermiljö. Det finns alltså en samverkan som bör beaktas vid vidare planering enligt MKB.

I planhandlingen finns riktlinjer vid utveckling av mark- och vattenområden där bland annat grönstruktur, offentliga miljöer och transportinfrastruktur beskrivs. Miljöförvaltningen anser att det här även kunde beskrivas ett förhållningssätt mellan gaturummet och bebyggelsen för att förhindra att miljöproblem byggs in i Södra staden i form av luft- och bullerproblematik. Ett förhållningssätt som även visar hur man förhindrar att miljökvalitetsnormer överskrids och istället medvetet planerar för en ny stadsdel där miljömålen uppnås.

Till planhandlingen finns det en bilaga som heter: Miljö, hälsa och säkerhet, bilaga 5. Förvaltningen anser att den bör kompletteras, med en beskrivning av buller- och luftsituationen för att grafiskt komplettera beskrivningen som finns i MKB.

Nämnden ansåg att det saknades information i hållbarhetsbedömningen om störningar och skyddsavstånd till olika verksamheter vid Statens veterinär medicinska anstalt (SVA) och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), till exempel SVA:s förbränningsanläggning och djurstallar.

I utställningshandlingen anges att de norra delarna av Ulltuna kan utvecklas med flera verksamheter som är förenliga med SVA:s status som skyddsobjekt. Bostäder anses inte var lämpligt i närheten.

Etapper

Samrådshandlingen beskrev olika scenarier för utbyggnaden av Södra staden där scenario 2 och 3 skulle skapa ett underlag för en tågstation i Bergsbrunna och en ny förbindelse över Fyrisån. Broförbindelsen skulle koppla samman Södra staden med Uppsala södra (Bergsbrunna). Nämnden var i samrådsyttrandet positiv till ett sådant scenario eftersom det skapar ett nytt kollektivtrafiknav. Hur och var en broförbindelse ska upprättas lämnade nämnden öppet utan ställningstagande.

Utställningshandlingen beskriver tre etapper som baseras på strukturbilderna i Översiktsplan 2016 och utvecklingen av resten av staden.

Etapp 1- Innebär en utveckling nära resecentrum och befintlig infrastruktur. Under första etappen kan området utvecklas med cirka 15 000 nya bostäder och en viss andel arbetsplatser.

Rosendal och Ulleråker byggs färdigt under denna period. Även Polacksbacken och delar av Ultuna, Bäcklösa och Malma utvecklas under perioden.

Etapp 2 - Innebär att den nya tågstationen Uppsala södra i Bergsbrunna tillsammans med broförbindelse över Fyrisån gör det möjligt för en utbyggnad med cirka 5000 nya bostäder och en stor andel arbetsplatser i Södra staden men även en expansion i angränsande områden som Gottsunda och Sävja.

Under denna etapp kan Ultuna utvecklas mer stadsmässigt i de södra delarna. Det finns också förutsättningar för utveckling av bostadsbebyggelse i de sydligaste delarna av Ultuna och Bäcklösa mot Sunnersta.

Etapp 3 – Områden kring Uppsala södra har utvecklats till en stadsnod som är sammankopplad med övriga stadsnoder (Gottsunda-Ultuna, Gränby och Börjetull) med goda kollektivtrafik- och cykeltrafikförbindelser.

Under denna etapp kan Södra staden kompletteras med cirka 5000 nya bostäder och en stor andel arbetsplatser. Områden längs Dag Hammarskjölds väg i Ultuna kan byggas ut med verksamheter och bostäder. Övriga områden i Södra staden kan kompletteras och utvecklas till tätare stadsmiljöer.

Det är under den första etappen som den största delen bostäder kommer att byggas och det är då man behöver lösa den avgörande hanteringen för skyddet av grundvattnet genom en säker dagvattenhantering. Förvaltningen tycker att beskrivningen av etapp 1 ytterligare kunde kompletteras med en punkt om utbyggnaden av dagvattensystemet i Ulleråker.

Lars Wedlin
tf. miljödirektör

Bilagor

Bilaga 1: Yttrande över fördjupad översiktsplan för Södra staden, utställning

Handläggare
Emilia Hammer
018- 727 43 20

Datum
2017-03-03

Diarienummer
2015-003409- PL

FÖP-Södra staden
Kommunstyrelsen

Yttrande över fördjupad översiktsplan för Södra staden, utställning

Remiss från kommunstyrelsen , dnr. 2012-0452 Remisstid: 3 mars 2017

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har synpunkter på främst dagvattenhantering, luft och buller. Utöver det bedömer nämnden att de från samrådshandlingen framförda synpunkterna har hanterats på ett bra sätt i utställningshandlingen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att det inte räcker med att planeringen uppfyller miljö kvalitetsnormerna utan att miljö kvalitetsmålen, främst *Frisk luft* och *God bebyggd miljö*, ska vara styrande för hur Södra staden planeras och utformas.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att riskerna kring Uppsalaåsen och Fyrisån har beskrivits bättre i utställningshandlingen än i samrådshandlingen. Hela planen genomsyras av påminnelser om de förutsättningar som det innebär att bygga i närheten av en så känslig miljö som åsen innebär. Utmaningarna för att skydda grundvattnet kommer att bli flera. Att ta fram handlingsplaner som är tydliga och lätta att följa i det kommande planeringsstegen och i praktiken när området är färdigbyggt är ett avgörande moment för att säkerställa grundvattnets framtida kvalitet. Innan de praktiska lösningarna för att uppnå ett fullgott skydd presenteras har nämnden svårt att bedöma riskerna fullt ut.

Under etapp 1 kommer den största delen bostäder att byggas i åsens närhet. Nämnden anser att det i genomförande delen i planhandlingen behöver beskrivas tydligare att det är under den etappen som man behöver åstadkomma en säker dagvattenhantering för att skydda grundvattnet.

Nämnden anser även att de avsnitt som handlar om miljö kvalitetsnormer för ytvatten bör uppdateras utifrån de i december 2016 beslutade miljö kvalitetsnormerna.

I den till utställningshandlingen aktuella MKB anges att det finns risk för överskridande av miljö kvalitetsnormer för NO₂ och PM₁₀ om tät bebyggelse planeras nära inpå Dag Hammarskjöldsväg. MBK beskriver att det kan förhindras med en medveten utformning av bebyggelsen. Generellt föreslagna åtgärder är att inte placeras bostäder på båda sidorna och i nära anslutning till de större trafikerade vägarna (främst Dag Hammarskjöldsväg och Vårdsätravägen/Kungsängsleden). Möjliga åtgärder kan t.ex. vara hastighetsbegränsningar,

avsmalning av körbanor, trädplanteringar utmed vägar med hög trafik. Åtgärder som syftar till att minska luftutsläppen medverkar ofta även till en bättre bullermiljö. Det finns alltså en samverkan som bör beaktas vid vidare planering enligt MKB.

I planhandlingen finns riktlinjer vid utveckling av mark- och vattenområden där bland annat grönstruktur, offentliga miljöer och transportinfrastruktur beskrivs. Att bevara och förstärka grönstrukturer i planområdet ser nämnden som en mycket prioriterad fråga. Genomtänkta grönytor och bevarade naturområden har flera funktioner som är centrala ur miljö- och hälsoskyddsperspektiv, som t.ex. möjlighet till rekreation, svalka och dagvattenhantering. Genomtänkta grönstrukturer kan också bidra till förbättrad luftkvalitet och minskad bullerexponering i området. Nämnden anser även att planhandlingen bör beskriva ett förhållningssätt mellan gaturummet och bebyggelsen för att förhindra att miljöproblem byggs in i Södra staden i form av luft – och bullerproblematik. Förhållningssättet bör utgå från hur man förhindrar att miljö kvalitetsnormer överskrids och medvetet planerar för en ny stadsdel där miljö kvalitetsmålen för luft och buller uppnås.

Till planhandlingen finns det en bilaga som heter: Miljö, hälsa och säkerhet, bilaga 5. Nämnden anser att kartan bör kompletteras med en beskrivning av buller- och luftsituationen för att grafiskt komplettera den information som finns i MKB.

För miljö- och hälsoskyddsnämnden

Bengt Fladvad
ordförande

Lars Wedlin
tf. miljödirektör